

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wstęp	13
Rozdział 1	
Kryminologia jako nauka	15
1.1. Pojęcie i zakres nauki kryminologii	15
1.2. Kryminologia a inne nauki	15
1.3. Podstawowe nurty w kryminologii	19
1.3.1. Kryminologia klasyczna	19
1.3.2. Kryminologia pozytywistyczna	20
1.3.3. Kryminologia antynaturalistyczna	22
1.3.4. Kryminologia neoklasyczna	24
1.4. Podsumowanie paradygmatów kryminologicznych	25
Rozdział 2	
Jednostka i społeczeństwo	26
2.1. Podstawowe założenia	26
2.2. Model rzeczywistości społecznej	26
2.3. Zasady organizacji społeczeństwa	28
2.4. Człowiek w społeczeństwie	28
2.5. Problematyka wartości społecznych	28
2.6. Zadania prawa w społeczeństwie	30
2.7. Poznawcza koncepcja człowieka	30
2.8. Obraz samego siebie jako element osobowości	31
2.9. Selekcja informacji napływających z zewnątrz	31
Rozdział 3	
Teorie kryminologiczne	33
3.1. Kryminologia pozytywistyczna	33
3.1.1. Ogólne charakterystyczne założenia	33
3.1.2. Podział kryminologii pozytywistycznej	34
3.1.3. Charakterystyka kierunku biopsychologicznego	34
3.1.4. Charakterystyka kierunku socjologicznego	38
3.1.5. Podsumowanie teorii pozytywistycznych	49

3.1.6.	Kryteria definicji zachowania dewiacyjnego	49
3.2.	Kryminologia antynaturalistyczna	50
3.2.1.	Charakterystyczne założenia	50
3.2.2.	Podział kryminologii antynaturalistycznej	50
3.2.3.	Charakterystyka teorii naznaczenia społecznego	51
3.2.4.	Charakterystyka teorii konfliktu społecznego	56
3.2.4.1.	Charakterystyka nurtu kryminologii konfliktowej	56
3.2.4.2.	Charakterystyka nurtu kryminologii radykalnej (klasycznej)	59
3.2.5.	Charakterystyka nurtu fenomenologicznego	60
3.3.	Kryminologia neoklasyczna	62
3.3.1.	Ogólne założenia kryminologii neoklasycznej	62
3.3.2.	Podział kryminologii neoklasycznej	63
3.3.3.	Najważniejsze koncepcje przedstawicieli kryminologii neoklasycznej	63

Rozdział 4

Opis przestępczości	68
4.1. Podstawowe pojęcia i definicje	68
4.2. Metody analizy przestępczości	69
4.2.1. Statystyka policyjna	70
4.2.2. Statystyka sądowa	72
4.2.3. Statystyka penitencjarna	73
4.2.4. Podsumowanie statystyk kryminalnych	74
4.3. Zjawiska wpływające na obraz i wynik statystyk kryminalnych	75
4.3.1. Proces stanowienia prawa	75
4.3.2. Proces stosowania prawa	78
4.3.3. Stopień gotowości obywateli do informowania organów ścigania o popełnieniu przestępstwa	79
4.4. Przestępczość nieujawniona	80
4.4.1. Pojęcie i sposoby określania rozmiarów przestępczości nieujawnionej	80
4.4.2. Teoretyczne rozważania dotyczące przestępczości nieujawnionej	81

Rozdział 5

Zjawisko przestępczości a zmiany społeczne	83
5.1. Charakter zmian społecznych	83
5.2. Próby wyjaśnienia wpływu zmian społecznych na przestępczość	83
5.2.1. Zróżnicowanie relacji między zmianami zachodzącymi w gospodarce a przestępczością	83
5.3. Koncepcje najczęściej wykorzystywane do wyjaśniania zjawisk przestępczości w kontekście zmian społecznych	88
5.4. Zmiany społeczne a przestępczość w krajach postkomunistycznych	89

Rozdział 6

Przemoc i agresja	90
6.1. Przestępczość z użyciem przemocy	90
6.2. Pojęcie przemocy	91

6.3. Przestępstwo z użyciem przemocy	92
6.4. Agresja	93
6.5. Charakterystyka przestępczości z użyciem przemocy w Polsce	94
6.5.1. Rozmiary i nasilenie ujawnionej przestępczości z użyciem przemocy w Polsce	94
6.5.2. Zagadnienie nieujawnionej przestępczości z użyciem przemocy	95
6.5.3. Terytorialne zróżnicowanie nasilenia przestępczości z użyciem przemocy	96
6.5.4. Charakterystyka sprawców, ofiar i okoliczności przestępstw z użyciem przemocy	96
6.6. Koncepcje wyjaśniające zjawiska agresji i przemocy	97
6.6.1. Biologiczne koncepcje źródeł agresji	98
6.6.2. Koncepcja frustracja-agresja J. Dollarda i N. Millera	99
6.6.2.1. Współczesna nauka o koncepcji frustracja-agresja	100
6.6.3. Koncepcja społecznego uczenia się agresji A. Bandury	100
6.6.3.1. Mechanizm nabywania wzorców zachowań agresywnych	100
6.6.3.2. Mechanizm wyzwalań zachowań agresywnych	101
6.6.3.3. Mechanizm podtrzymywania zachowań agresywnych	102
6.6.4. Koncepcja podkultury przemocy M. Wolfganga i F. Ferracutiego	102
6.6.5. Koncepcja społecznych źródeł agresji i przemocy we współczesnych społeczeństwach	103

Rozdział 7

Przestępczość gospodarcza	104
7.1. Przestępstwa gospodarcze	104
7.2. Cechy przestępczości gospodarczej	105
7.3. Problem ciemnej liczby przestępstw gospodarczych	105
7.4. Przestępczość gospodarcza w Polsce	106

Rozdział 8

Przestępczość zorganizowana	107
8.1. Pojęcie przestępczości zorganizowanej	107
8.2. Skutki przestępczości zorganizowanej	108
8.3. Typowe struktury organizacyjne zespołów przestępczych	109
8.4. Rodzaje przestępczości zorganizowanej	110
8.5. Zasięg terytorialny przestępczości zorganizowanej	111

Rozdział 9

Przestępczość powrotna	112
9.1. Pojęcia	112
9.2. Powrót do przestępstwa z punktu widzenia kryminologii pozytywistycznej i antynaturalistycznej	113
9.3. Kategorie wielokrotnie karanych	114

Rozdział 10	
Przestępczość nieletnich	115
10.1. Definicja nieletniości	115
10.2. Przestępczość nieletnich	116
10.3. Proces warunkowania instrumentalnego i obserwacji	116
10.4. Rodzina	117
10.4.1. Podstawowe pojęcia	117
10.4.2. Czynniki wpływające na rolę rodziny	118
10.4.3. Modele rodziny	119
10.4.4. Kontrsocjalizujący wpływ czynników zewnątrzrodzinnych oraz wewnątrzrodzinnych	120
10.5. Niewłaściwe ukształtowanie ról społecznych i niewłaściwe pełnienie ról społecznej w rodzinie	120
10.6. Typologia stylów wychowania	121
10.7. Rozpad rodziny, nerwica	121
10.8. Deformacje osobowości	122
10.9. Kontrsocjalizujący wpływ narkomanii, alkoholizmu oraz przestępczości	122
10.10. Czynniki samoistne i podporządkowane	123
10.11. Szkoła i możliwość jej wpływu na przestępczość nieletnich	123
10.12. Zbiorowości nieletnich przestępców	124
10.13. „Jakby grupa” (<i>near group</i>) D. Yablonsky’ego	124

Rozdział 11	
Narkotyki a przestępczość	126
11.1. Definicja i właściwości narkotyków	126
11.2. Klasyfikacje środków odurzających	128
11.3. Relacje pomiędzy używaniem środków odurzających a przestępczością	129
11.4. Problem przestępczości narkotykowej	130
11.5. Stan odurzenia narkotykami a przestępczość	132
11.6. Narkomania a przestępczość	133
11.7. Krytyka polityki prohibicji	136

Rozdział 12	
Alkohol a przestępczość	140
12.1. Pojęcie alkoholu	140
12.2. Wpływ spożycia alkoholu na rodzaj popełnianych przestępstw	141
12.3. Nadużywanie alkoholu	143
12.4. Alkohol a środki karne – polityka prohibicji	144

Rozdział 13	
Media a zjawisko przestępczości	146
13.1. Obraz przestępczości	146
13.2. Rola środków masowego przekazu – wpływ przemocy na przestępcze zachowania agresywne (teorie)	147
13.3. Media a kształtowanie postaw społecznych	148

Rozdział 14	
Wiktymologia	150
14.1. Definicja	150
14.2. Koncepcje	150
14.3. Pojęcie ofiary	151
14.4. Przestępstwa „bez ofiar”	152
14.5. Typologie ofiar	154
14.6. Proces wiktylizacji	155
14.7. Ofiara – miejsce i znaczenie w kontaktach z policją i sądem	156
14.8. Nieformalne, pojednawcze sposoby rozwiązywania konfliktów	157
14.9. Ofiara a środki masowego przekazu	158
14.10. Pomiar wiktylizacji	158
14.11. Skutki wiktylizacji	159
14.12. Czynniki ryzyka wiktylizacyjnego	160
14.13. Strach oraz lęk przed przestępczością	160

Rozdział 15	
Sposoby zapobiegania przestępczości	163
15.1. Pojęcie zapobiegania przestępczości	163
15.2. Konformizm	164
15.3. Wymiar sprawiedliwości	166
15.4. Przestępstwo i jego pozycja we współczesnym społeczeństwie	166
15.5. Stadia zapobiegania przestępczości	167
15.6. Sformalizowana reakcja	167
15.6.1. Sformalizowana reakcja na przestępczość na etapie legislacyjnym	167
15.6.2. Sformalizowana reakcja na przestępczość na etapie realizacyjno-represyjnym	168
15.7. Sformalizowana reakcja na przestępczość na etapie wykonawczym	169
15.8. Inne metody zapobiegania przestępczości	171
Bibliografia	175